

De veldwachters van Elewijt, Epegem, Hofstade, Weerde, Zemst en Zemst-Laar. Deel 2.

Pieter Jan Maria Van Riet (1920 - 2000), veldwachter van Hofstade

Dankzij Dora Beterams, de kleindochter van Pieter Van Riet, die nog heel zorgvuldig een foto en documenten van haar grootvader-ereveldwachter van Hofstade bewaart, kunnen wij Pieter voor het voetlicht brengen. Dankzij Bart Bohets, administratief medewerker van de Dienst Stedenbouw en Archief van Zemst, konden wij dankbaar informatie putten uit het gemeentearchief in verband met de voormalige veldwachters. Hierdoor vernamen we bijvoorbeeld wie de veldwachter van Zemst was die Pieter Van Riet opvolgde, de precieze data van zijn aanstelling en van de verlening van zijn titel van ere-veldwachter...

Pieter Van Riet werd geboren in Malderen op 18 januari 1920 als zoon van Jan Frans Van Riet en Joanna Moortgat. Hij werd bediende bij de N.M.B.S.

Door de toenemende oorlogsdreiging van Duitsland, werd vanaf 26 augustus 1939 gestart met het op oorlogsvoet brengen van de actieve regimenten. Daarop volgden gefaseerde oproepingen van reserve-eenheden, dat alles met het oog op een eventuele algemene mobilisatie van de krijgsmacht. Op 31 augustus 1939 werd Pieter Van Riet ingelijfd bij het 14de Artillerie. Op 10 mei 1940 brak de Tweede Wereldoorlog uit. Ons land capituleerde na 18 dagen van verzet op 28 mei 1940. Die dag werd Pieter Van Riet één van de duizenden Belgische militairen die krijgsgevangen werd. Hij zou vrijgelaten worden op 17 juni 1940.

Na de Bevrijding, in de loop van 1946, stelde Pieter Van Riet zich kandidaat voor het ambt van veldwachter in Hofstade. Eén van de andere kandidaten toen was Victor Bosmans, die dan veldwachter van Elewijt was, maar waarover later meer. De documenten die Pieter Van Riet naliet, geven een bescheiden inkijk hoe kort na de Tweede Wereldoorlog de aanwerving van veldwachters gebeurde.

Pieter Van Riet ontving van het College van Burgemeester en Schepenen van Hofstade in juli 1946 de uitnodiging om zich aan te bieden op maandag 2 september om 08.30 uur in Anderlecht *in het lokaal Douverstraat, 61*. Pieter woonde op dat ogenblik nog in Malderen aan de Steenhuffelstraat, 13. Hij werd als kandidaat-veldwachter verzocht *den dag van 't examen zich te voorzien van de vereischte benodigheden, zooals: inkt, pen, enz....* Hij vernam meteen het *programma* van het examen. Dat toelatingsexamen zag er toen als volgt uit:

- 1. Het met luider stem lezen van een halve bladzijde tekst*
- 2. Spelling. Dictaat over de gebruikelijke spelling der woorden en toepassing der grondregels van de spraakkunst*
- 3. Rekenkunde. Twee beredeneerde vraagstukken, betreffende de vier voornaamste berekeningen, toegepast op de geheele getallen, op de decimale getallen en op het wettelijk stelsel der maten en gewichten*
- 4. Aardrijkskunde. Verdeeling van België in provinciën; grenzen, hoofdplaatsen, voornaamste steden, beschrijving der voornaamste waterlopen met aanduiding der belangrijke steden welke zij doorlopen; groote spoorwegen;*

naamlijst der rechterlijke arrondissementen en der bestuurlijke arrondissementen. Twee vragen.

5. *Schrijfkunst. De schrijfkunst wordt beoordeeld volgens het gezamenlijk werk*
6. *Landelijke politie. Algemeen begrippen over de plichten der veldwachters. Twee vragen.*

De eerste vijf vragen stonden elk op 10 punten, de zesde vraag op 50.

Vandaag lijkt dat examenprogramma vrij banaal, wellicht wat lachwekkend, maar als dat bekeken wordt tegen de achtergrond van het schoolsysteem en de scholingsgraad van de meeste jongeren toen - velen gingen vanaf hun 14 jaar uit werken - dan wordt het verhaal wel helemaal anders...

Pieter Van Riet slaagde in het examen, werd aanvaard door de gemeenteraad en werd aangesteld als nieuwe veldwachter van Hofstade op 1 maart 1947. Hij volgde hiermee Jan Baptist De Vis op, over wie later meer.

Eens in dienst bezat Pieter Van Riet - net als zijn collega's-veldwachters - hand-leidingen en handboeken over wetgeving. Zo bleef zijn *Handboek van de Moderne Politie in zake landelijke misdrijven* bewaard. Het werd gedrukt in 1942. Hij bezat een uitgave van het Ministerie van Justitie met *Onderrichtingen betreffende de vaststellingen van verkeersongevallen* dat de procureur des Konings van Brussel ook had toegezonden in mei 1955 aan zijn substituten, onderzoeksrechters, politiecommissarissen en aan alle veldwachters van het (toenmalig) gerechtelijk arrondissement Brussel.

Pieter Van Riet had drie boekjes met wetgeving op de dierenbescherming, uitgaven van de *Maatschappij tegen de wreedheid jegens de dieren, Afdeling Leuven*. Ze dateren uit 1947. Verder bleef een *Volledige reglementering op de Vreemdelingepolitie* bewaard, met de wetten die dateerden uit 1949.... En tenslotte bezat Pieter een *Verzameling van allerhande wetsovertredingen ten dienste van de 1e en 2de Veldwachtersbrigade*. Het is aide-mémoire met nuttige inlichtingen en telefoonnummers, met onderrichtingen en richtlijnen, met wetgeving... (over het aanplakken van prijzen, arbeid van vrouwen, jongelingen en kinderen, over bosmisdrijven, distelbestrijding, jacht, kinderbescherming, over landlopers en bedelaars, openbare dronkenschap, verkeerswetgeving,.....). De auteurs van dit werk waren de toenmalige veldbrigadiers Constant Van de Weyer en Louis De Wandelaer. Veldbrigadiers hadden o.a. het toezicht op de veldwachters. Zij gaven hen ook advies en goede raad mee, die Pieter Van Riet - net als zijn collega's-veldwachters - ongetwijfeld ook ter harte heeft genomen.

Enkele voorbeelden illustreren dat en meteen vernemen we iets meer over de opdrachten van de veldwachters en wat van hen verwacht werd over hoe zij hun ambt in hun gemeenten dienden uit te oefenen.... De veldwachters mochten geen oproep doen aan de brandweer. Dat initiatief diende overgelaten aan de Burgemeester of zijn afgevaardigde (p. 3). Op p. 26 staat: *Veldwachters! Vergeet nooit dat het U verboden is in herbergen of andere drankhuizen te gaan, zonder aldaar geroepen of gezonden te zijn voor dienstzaken.*

Op p. 28 lezen we: *Veldwachters! Besteedt steeds de meeste zorg aan uw uniform* en op p. 30: *Veldwachters! Verlaat nooit uw gemeente zonder toelating van uw Burgemeester.*

De relatie tussen veldwachters en hun burgemeester moest optimaal blijven, vandaar dat zij de raad meekregen: *Veldwachters! Verzuim niet U elke dag regelmatig bij uw Burgemeester aan te bieden.*

Over de wijze waarop zij hun ambt dienden uit te voeren, kregen zij de volgende raad mee: *Veldwachters! Waardigheid, koelbloedigheid, gehoorzaamheid, stiptheid en nauwkeurigheid zijn de bijzonderste kenmerken van een goed veldwachter.* (p. 50) en *Veldwachters! Wees nooit brutaal in uw optreden tegenover het publiek* (p. 68).

Op p. 70 lezen we: *Veldwachters! De houding van de politiebeambte tegenover de bevolking moet in de eerste plaats steeds voorkomend zijn.* En verder op p. 76: *Veldwachters! De verhouding politie-publiek is van het hoogste belang. Zij moet steunen op wederzijds vertrouwen.* Het stereotiepe beeld van “de veldwachter” uit heel wat Vlaamse films en series staat hiermee in schril contrast... De werkelijkheid was helemaal anders!

Bij de fusie van gemeenten in 1977 had Pieter Van Riet méér dan 30 jaar dienst. Hij hoopte om bij de fusie benoemd te worden tot hoofdveldwachter over het nieuwe veldwachterskorps. In 1980 telde “Nieuw-Zemst” zeven veldwachters, want Zemst had er twee: één voor Zemst-Sint-Pieter en één voor Zemst-Laar. Uiteindelijk koos het toenmalig gemeentebestuur voor een andere kandidaat. Op 1 maart 1980 ging Pieter Van Riet op pensioen (bij besluit van de Provincie Brabant van 19 oktober 1979).

Hoe dan ook én ongetwijfeld heeft Pieter Van Riet tot voldoening van zijn bestuur en van zijn inwoners van Hofstade al die jaren zijn ambt van veldwachter zeer goed ter harte genomen. Hij was verknocht aan zijn gemeente. Heel betrokken. Korte tijd nadat hij op pensioen was zegde hij dat hij veel miste, vooral omdat hij niet meer op de hoogte was van wat er gebeurde of wat er omging met de mensen in Hofstade. “De klokken luiden voor een begrafenis” zegde hij, “en ik weet niet eens meer wie er begraven wordt...”. Dát vond hij bijzonder erg...

In de gemeenteraadszitting van 17 september 1981 werd beslist om Pieter Van Riet (samen met de oud-veldwachters Eugene Van Hamme en Victor Bosmans) voor te dragen bij de gouverneur van Brabant om de titel van ere-veldwachter te mogen dragen. Bij besluit van de gouverneur van 24 maart 1982 werd hij hiertoe gemachtigd.

Datzelfde jaar, op 30 oktober 1982, werd Pieter Van Riet weduwnaar van Henriette Cooremans. In 1997 overleed zijn dochter Lucienne - zijn enig kind - ook na een lange, slepende ziekte.¹ Dit verlies heeft hem diep geraakt.

1

Lucienne Van Riet was gemeentesecretaris van Kapelle-op-den-Bos. Bij de inrichting van een nieuwe verkaveling in het centrum van de gemeente werd postuum een straat naar haar genoemd.

Zie:

F. VAN DER JEUGHT, *Lucienne Van Riet (°Mechelen, 1952 – Mechelen, 1997) – Een getuigenis*, in: E. VERHEYEN en M. OLBRECHTS, *Kapelse straten en plaatsen die vernoemd zijn naar plaatselijke “helden”*, ErfgoedBlad Kapelle-op-den-Bos – Nieuwenrode – Ramsdonk, jg. 4, nr. 3, september-december 2013, p. 33 en 34.

Op 21 januari 2000 overleed Pieter Van Riet in het ziekenhuis van Gasthuisberg in Leuven.

Wegens zijn krijgsgevangenschap en zijn goede staat van dienst als veldwachter was hij vereremerkt met de *Herinneringsmedaille 1940 – 1945 met 2 gekruiste sabels* en met de *Zilveren medaille Orde Leopold II*.

Een mooie foto van Pieter Van Riet in het uniform van veldwachter - dezelfde foto die zijn kleindochter zorgvuldig bewaart - verscheen in 1980 in de uitgave *Kent u ze nog ... die Nieuw-Zemstenaars...*²

24 november 2015

Edward Moortgat, Wim Roofthoofd en François Van der Jeught
Leden van de Werkgroep “Veldwachters van Zemst” – De Semse

2

A. VER ELST, *Kent u ze nog de Nieuw-Zemstenaars*, Zaltbommel, 1980, onder nr. 15.